

Projecte d'innovació docent

2021PID-UB/003

Aprenentatge actiu a través del desenvolupament de projectes d'investigació social qualitativa

Execució: 1-9-2021 al 30-6-2023

Coordinador: Alberto Martín Pérez

Equip: Mireia Sierra Andrés, Carmen Capdevila Murillo

INFORME FINAL

1) DADES DEL PROJECTE

Presentem a través d'aquest document l'informe final d'execució del Projecte d'innovació docent amb codi 2021PID-UB/003 "*Aprenentatge actiu a través del desenvolupament de projectes d'investigació social qualitativa*", amb data d'inici d'execució l'1 de setembre de 2021 i de final el 30 de juny de 2023.

Amb l'objectiu de consolidar les innovacions docents implementades durant el curs 2021-22 així com aprofundir en algunes millores, el projecte inicialment previst per un any es va prorrogar durant el curs 2022-23, fins al 30 de juny de 2023, amb resultats i valoració molt satisfactoris.

Coordinació: Alberto Martín Pérez

Equip docent: Alberto Martín Pérez, Mireia Sierra Andrés, Carmen Capdevila Murillo, Raúl Ruiz Sola (només curs 2021-22).

2) RESUM I DESCRIPTORS

2.1. Resum

Aquest projecte d'innovació docent s'ha orientat cap al desenvolupament de metodologies actives per l'aprenentatge de les tècniques qualitatives d'investigació social dins de l'assignatura Tècniques d'Investigació Social I del Grau de Sociologia. La innovació implementada s'ha orientat cap a una millor integració dels continguts teòrics i pràctics de l'assignatura a partir de l'elaboració i desenvolupament íntegre d'un projecte de recerca al llarg del semestre. El curs representa el primer accés que tenen els estudiants del Grau de Sociologia als mètodes i tècniques de recerca al llarg de la seva formació i el pla docent s'organitza a través d'una sèrie d'activitats pràctiques que guanyen coherència a través de la seva formulació com a fases successives d'un mateix projecte. L'actuació d'innovació docent consisteix en organitzar aquestes activitats seguint les fases de formulació, disseny, execució -que implica la implementació de les principals tècniques de recerca qualitatives-, anàlisi i avaluació d'un projecte original de recerca decidit i desenvolupat per cada estudiant, amb el suport del professorat i del grup d'iguals. El projecte promou així l'aprenentatge actiu i pràctic vinculat directament a la construcció individual i grupal del coneixement dinamitzat pel doble objectiu de millora del treball individual i de la col·laboració col·lectiva.

2.2. Descriptors

- Línies d'innovació vinculades:

E. Metodologies actives per l'aprenentatge

E5. Elaboració de projectes. Metodologia d'ensenyament actiu que promou l'aprenentatge a partir de la realització d'un projecte: idea, disseny, planificació, desenvolupament i avaluació del projecte.

- Paraules clau: Metodologies actives; elaboració de projectes; iniciació a la recerca; projecte de recerca; millora docent

3) MANCANCES DETECTADES

- Característiques específiques del context d'aplicació

El projecte d'innovació docent s'ha orientat cap a la millora del context d'ensenyament de l'assignatura Tècniques d'investigació social I del Grau de Sociologia, que s'imparteix al primer semestre del segon curs del grau. L'assignatura suposa el primer accés de l'alumnat a les assignatures tècniques i de caire procedimental de la formació. El pla docent de l'assignatura planteja uns continguts estructurats al voltant de la introducció a la recerca sociològica i el plantejament, desenvolupament i pràctica de les principals tècniques d'investigació qualitatives, incloent-hi específicament les metodologies de recollida i anàlisi de dades i informació. Estem, per tant, davant d'una matèria crucial dins del conjunt de la formació del grau, ja que proporciona un primer accés a les principals eines professionals i de recerca dels sociòlegs i sociòlogues, així com a la conscienciació dels estudiants amb els principis ètics i de responsabilitat de la investigació científica.

Prèviament al projecte, l'assignatura ja comptava amb nivells alts de rendiment acadèmic, en torn al 90% en superació de l'assignatura i amb qualificacions, amb dades des del curso 2016-17 fins a l'actualitat, a partir del notable per a més del 50% de l'alumnat. No obstant, s'havia detectat a les enquestes d'avaluació dels últims anys la demanda creixent d'una més clara aplicació pràctica de l'assignatura i de l'orientació de l'aprenentatge de les tècniques d'investigació social cap a la realització d'una recerca el més propera possible a la pràctica professional de la sociologia.

- Problemàtica inicial

Abans de cursar l'assignatura de Tècniques d'investigació social I, els estudiants del Grau de Sociologia han abordat a les assignatures del primer curs un primer coneixement de les matèries i temàtiques principals de la sociologia i les ciències socials, a més d'algunes nocions metodològiques. En aquesta assignatura del primer semestre del segon curs s'accedeix efectivament a la vessant pràctica de la formació.

La situació de partida dels estudiants a l'inici del semestre és la d'una notòria absència d'experiències de treball autònom que exigeixi iniciativa pròpia i presa de decisions: la majoria de les seves experiències formatives segueix sent la d'un condicionament a la realització de treballs dirigits i, en aquest sentit, el projecte ha volgut incidir en l'adquisició d'iniciativa, autonomia i capacitat crítica i auto-reflexiva a partir de la posada en pràctica dels coneixements teòrics i pràctics, sent a més un espai per l'adquisició de coneixements i competències en el desenvolupament inicial de la pràctica de recerca i investigadora pròpia de la professió de la sociologia.

En termes més amples, una problemàtica transversal que el projecte ha volgut abordar es refereix a la cerca del reforç de l'estima de l'alumnat per la seva formació en sociologia, i en particular com a reforç de la capacitat que transmet el pla d'estudis i de les seves perspectives i possibilitats professionals de cara al futur, enfortint l'adopció de principis de rigor científic i d'exigència ètica.

- Necessitat de l'actuació docent

A partir del curs 2020-21 es forma un equip docent coordinat als dos grups, matins i tardes, de l'assignatura de Tècniques d'investigació social I del Grau de Sociologia. El grup que imparteix

docència als matins porta treballant des del curs 2016-17 en termes de realització d'un projecte dividit en fases per part de l'alumnat, tot i que amb una dimensió de treball molt individual i amb la realització de pràctiques de l'assignatura sense la visió de conjunt i de treball col·lectiu que hem introduït amb aquest projecte. L'any 2020 s'introdueixen efectivament a tota l'assignatura els principals elements de l'aprenentatge basat en projectes, orientant durant aquell curs el treball de l'alumnat vers la realització autònoma d'un projecte d'investigació real, amb la formulació i el disseny de la proposta, l'execució a través de la posada en pràctica de les tècniques d'investigació qualitativa sobre el tema de recerca escollit, l'anàlisi de resultats i la producció d'un informe de recerca real orientat a la difusió pública dels resultats de la recerca. Aquell curs, no obstant, es desenvolupa en les difícils circumstàncies de la docència no presencial, amb totes les seves limitacions i dificultats. La necessitat de l'actuació es va trobar en la cerca de consolidació i millora d'aquesta pràctica docent després de la represa de la normalitat docent presencial a partir del curs 2021-22, a més de la millora en tres aspectes específics:

1. La introducció en la dinàmica del projecte d'una més clara visió de conjunt que integrés els continguts dels blocs temàtics del pla docent en totes les fases del projecte.
2. El desenvolupament d'una més clara dinàmica col·lectiva en la producció del coneixement a través de pràctiques d'aprenentatge grupal i millora col·lectiva dels projectes.
3. La millora de la integració dels continguts teòrics dins de la pràctica, buscant superar el model de docència teòrica més magistral amb el desenvolupament d'una dinàmica més pràctica d'aprenentatge i treball grupal.

4) OBJECTIUS

- Aspectes en els quals s'ha incidit durant la realització del projecte

El projecte ha incidit en la vessant pràctica de l'aprenentatge de les tècniques qualitatives d'investigació social sense descuidar el rigor teòric i la integració dels principis ètics de la recerca. S'ha incidit especialment en l'increment de la motivació de l'alumnat per l'aprenentatge, fent seves tant l'elecció del tema del treball a desenvolupar com les decisions autònomes que s'han de prendre en el moment d'aplicar les tècniques de recerca treballades durant el curs.

En la implementació del projecte la voluntat de l'equip docent ha estat la de mostrar que l'elaboració del projecte no només constitueix una mera activitat pràctica, sinó que aquesta es desenvolupa a l'assignatura de la manera més propera a la realitat de l'exercici de l'activitat professional dels sociòlegs i sociòlogues. La importància de l'adquisició de competències útils ha estat doncs un aspecte crucial durant la realització del projecte. En aquest sentit, s'ha incidit també, en termes més generals, en la valorització de la capacitat científica i professional que s'adquireix al Grau de Sociologia, a més de servir per ajudar a fer conèixer als i les estudiants les opcions i oportunitats que ofereix la seva formació.

- Objectius del projecte

El projecte ha buscat impulsar les dinàmiques d'aprenentatge que fomenten la implicació i participació activa dels estudiants mitjançant l'acompanyament en el desenvolupament dels projectes. Aquest objectiu general ha volgut potenciar l'adquisició i incorporació de les competències

tant específiques com transversals del Grau de Sociologia. Hem buscat, a més, cobrir els objectius específics següents:

1. Aprenentatge pràctic dels continguts docents a través de la construcció i elaboració d'un projecte íntegre de recerca sociològica.
2. Millora de les capacitats d'anàlisi, de síntesi, de visions globals i d'aplicació dels coneixements teòrics a la pràctica.
3. Autonomia en la presa de decisions estratègiques relacionades amb l'elaboració i realització d'un projecte de recerca.
4. Increment de la motivació dels estudiants a través de l'elecció lliure d'un tema de recerca sociològica que serveixi de fil conductor a les sessions teòriques i pràctiques de l'assignatura.
5. Potenciació del treball, reflexió i debat col·lectiu a l'aula a través de la posada en comú de les experiències individuals i les problemàtiques encarades.
6. Reforç a través de la pràctica dels aprenentatges de les matèries teòriques del grau de sociologia a través la construcció de marcs teòrics sobre el tema d'investigació seleccionat.
7. Millora de les capacitats comunicatives dels estudiants de cara a la difusió pública dels seus projectes de recerca.
8. Potenciació de les capacitats d'organització i gestió del temps de treball.
9. Foment dels principis ètics i de responsabilitat de la investigació social.
10. Valoració de l'impacte social de la recerca sociològica.
11. Potenciació de l'interès pel treball professional dels i les sociòlegs i sociòlogues.

- Estratègies de millora docent

Entre totes les activitats a través de les quals s'ha desenvolupat l'actuació de millora docent, hem incidit molt especialment en les següents estratègies:

1. Potenciació de la dimensió autònoma de la presa de decisions de l'alumnat durant el desenvolupament de cada fase del projecte, amb l'acompanyament del professorat tant a les sessions teòriques com particularment a les sessions pràctiques de la docència de l'assignatura.
2. Potenciació del treball compartit y la col·laboració col·lectiva a través de les dinàmiques grupals portades a terme durant les sessions pràctiques i mitjançant les activitats d'auto-avaluació i d'avaluació grupal del treball dels companys.
3. Devolució per part del professorat als estudiants, individualment i grupal, dels resultats de cada fase del projecte amb el senyalament de millores possibles de cara a completar els projectes amb els millors resultats possibles.

5) DESENVOLUPAMENT DE L'ACTUACIÓ

- Desenvolupament de les activitats

L'articulació de la teoria i la pràctica de l'assignatura a través del desenvolupament, per part de cada estudiant, d'un projecte de recerca en totes les seves fases, des del seu plantejament inicial, execució, anàlisi i avaluació, guia tot el treball del curs. Seguint els blocs temàtics del pla docent, el projecte s'articula en torn a quatre fases del projecte:

- **Fase 1: Disseny del projecte de recerca.** Cada alumne tria, en les primeres setmanes del curs, un tema de recerca i dissenya el seu propi projecte a desenvolupar durant el semestre. Durant les sessions pràctiques del curs, que es fan en grups desdoblats d'uns 15-20 (tardes) a 30-35 (matins) estudiants a cada aula, s'articulen dinàmiques grupals de discussió i valoració de les propostes de recerca, en grups petits de treball (3-4 estudiants cadascun) en una primera fase i amb una posada en conjunt en el grup de classe en un segon moment de la sessió formativa. La intenció inicial era que grups petits formats a les primeres sessions fossin estables i de referència durant tot el semestre. No obstant, a la pràctica s'ha actuat amb flexibilitat en quant a la circulació d'estudiants entre grups, pràctica que ha resultat més dinàmica i efectiva. En aquestes dinàmiques es va plantejar discutir, debatre i ajudar a prendre decisions estratègiques en torn a la claredat, pertinença, rellevància sociològica i viabilitat tècnica de les propostes.

La fase 1 culmina, al final de la tercera setmana del semestre (finals de setembre o principis d'octubre), amb l'entrega individual per part de cada estudiant de la seva proposta inicial de recerca, l'avaluació de la pràctica que suposa el 20% de la qualificació final del curs, i la devolució amb comentaris detallats per part del professorat per a la millora i el desenvolupament de les fases següents del projecte.

- **Fase 2: Pràctica de la tècnica d'observació participant.** L'execució del projecte s'inicia amb l'aprenentatge pràctic de les tècniques qualitatives d'observació i participació. Cada estudiant fa un treball propi i original d'observació participant sobre la seva temàtica escollida que es dissenya i planifica a les sessions de dinàmiques grupals a l'aula. En aquestes sessions, primerament, en petits grups de treball es prepararan, discuteixen i avaluen les plantilles d'observació, debatent i decidint sobre la claredat, pertinença, rellevància sociològica i viabilitat. En el grup general, en la segona part de la sessió, es discuteixen les millores proposades i es reflexiona amb el professorat sobre els criteris comuns de validesa i fiabilitat científica. Un cop en curs les observacions de cada treball individual, en una segona sessió pràctica cada estudiant autoavalua i els grups petits avaluen els diaris de camp amb criteris com la claredat i organització de les descripcions, la riquesa, precisió i detall de les anotacions, i la capacitat interpretativa, proposant canvis i millores que, en la segona part de la sessió es posen en comú dins del grup general.

La fase 2 dura aproximadament un mes (octubre) i culmina amb l'entrega individual per part de cada estudiant del seu treball d'observació sociològica, l'avaluació de la pràctica que suposa el 25% de la qualificació final del curs, i la devolució amb comentaris detallats per part del professorat per la millora i el desenvolupament de les fases següents del projecte.

- **Fase 3: Pràctica de la tècnica d'entrevista.** Seguint el mateix patró, la següent fase de l'elaboració del projecte és la implementació de les tècniques de recerca conversacionals, a través de la pràctica d'entrevista qualitativa sobre el tema del projecte escollit. En les sessions grupals, amb el mateix format utilitzat durant tot el curs, es preparen els guions de les entrevistes de cada estudiant, valorant l'organització dels temes, l'ordre de les preguntes, la claredat i pertinença de la seva formulació, el vincle amb les objectius del projecte així com la viabilitat de l'entrevista. Amb el professorat, es posen en comú els elements generals i criteris de validació dels guions d'entrevista. Un cop realitzades les entrevistes, i com a pont entre aquesta fase i el final del projecte, una segona sessió de dinàmiques de grup serveix per avaluar el desenvolupament de les entrevistes, identificant els seus punts forts i febles i permetent identificar les principals temàtiques que s'hauran d'analitzar a la darrera fase.

La Fase 3 dura aproximadament un mes (novembre) i culmina amb l'entrega individual per part de cada estudiant del seu treball d'entrevista sociològica, l'avaluació de la pràctica que suposa el 25% de la qualificació final del curs, i la devolució amb comentaris detallats per part del professorat per la millora i el desenvolupament de la fase final de la recerca.

- **Fase 4: Fase d'anàlisi i informe final de resultats.** L'última fase consisteix en l'anàlisi de les dades i la preparació de l'informe final de la recerca. Aquesta fase d'anàlisi s'acompanya de l'aprenentatge tècnic de l'eina informàtica d'anàlisi qualitativa *Atlas.ti*, llicenciada per la Universitat de Barcelona, com a instrument per facilitar l'organització i l'anàlisi del material de recerca obtingut durant el projecte. Per reforçar l'aprenentatge individual, les sessions de treball grupal consisteixen en la validació i autoavaluació de les propostes d'anàlisi i la seva posada en comú per part de tots els grups. Finalment, el projecte de millora proposava organitzar una sessió de "presentació del producte" entre iguals, dins dels grups petits, així com una posada en comú de resposta col·lectiva al plantejament inicial del curs, però la ràpida dinàmica acadèmica del final del curs va desaconsellar, per manca de temps, portar a terme aquesta darrera activitat.

La fase final del projecte es desenvolupa en les darreres setmanes de docència de l'assignatura (desembre) i culmina amb l'entrega final del l'informe de la recerca al mes de gener, en la data oficial d'avaluació. L'informe final implica el 30% de la qualificació del curs.

- Seguiment de les fases del treball

A principis de curs s'estableix un calendari rigorós de desenvolupament de totes les sessions teòriques i pràctiques de l'assignatura que s'ha seguit escrupolosament assegurant el total compliment de les activitats proposades durant totes les fases del projecte. Concretament, s'ha aplicat amb estricte rigor el calendari de sessions de treball individual, grupal i d'entregues de les activitats avaluable del projecte. Aquest seguiment estricte del calendari aporta certesa a l'alumnat sobre el contingut exacte del treball que s'ha de realitzar cada setmana i dels esforços que implica en el desenvolupament de cada fase del projecte. L'exemple més paradigmàtic del compliment d'aquest rigor exhaustiu és que gairebé mai es produeixen entregues retardades de les activitats avaluable, sent molt elevat, com mostrem més endavant, el rendiment acadèmic global de l'assignatura.

Durant el curs 2021-22 es va aplicar i seguir el següent calendari, amb el desenvolupament de les diferents activitats previstes:

Setmana	Classe de teoria	Classe pràctica
15/9		Presentació del curs i plantejament de la primera fase del projecte
20/9	Classe teòrica: disseny de la recerca Activitat grupal: definició de tema d'estudi i disseny inicial de la recerca	Activitat individual-grupal: documentació i bibliografia

27/9	Classe teòrica: disseny de la recerca	Activitat individual-grupal: documentació i bibliografia <i>Al final d'aquesta setmana s'entrega la primera activitat: projecte de recerca</i>
4/10	Classe teòrica: observació	Plantejament de la fase dos del projecte Activitat grupal: preparació de l'exercici d'observació
11/10		Activitat grupal: sortida de camp
18-10	Classe teòrica: observació	Activitat grupal: observació virtual
25-10	Classe teòrica: observació Activitat pràctica: cine etnogràfic	Activitat grupal: auto-avaluació dels diaris d'observació <i>Al final d'aquesta setmana s'entrega la segona activitat: observació</i>
1-11		Activitat grupal: dinàmica del grup de discussió
8-11	Classe teòrica: entrevista Plantejament de la fase tres del projecte	Activitat grupal: disseny i guió d'entrevista
15-11	Classe teòrica: entrevista	Activitat individual: introducció a Atlas.ti
22-11	Classe teòrica: entrevista Plantejament de la fase quatre del projecte	Activitat grupal: auto-avaluació de les entrevistes realitzades <i>Al final d'aquesta setmana s'entrega la tercera activitat: entrevista</i>
29-11	Classe teòrica: anàlisi qualitativa	Activitat individual: pràctica d'Atlas.ti
6-12		Activitat individual: pràctica d'Atlas.ti
13-12	Classe teòrica: anàlisi qualitativa	Activitat individual: pràctica d'Atlas.ti Activitat grupal: revisió del material d'anàlisi
20-12	Síntesi del curs i resolució de problemes	

Durant el curs 2022-23 el calendari va ser gairebé similar:

Setmana	Classe de teoria	Classe pràctica
15/9		Presentació del curs i plantejament de la primera fase del projecte
19/9	Classe teòrica: disseny de la recerca	Activitat grupal: definició de tema d'estudi i disseny inicial de la recerca

26/9		Activitat individual-grupal: documentació i bibliografia
3/10	Classe teòrica: disseny de la recerca	Activitat individual-grupal: documentació i bibliografia <i>Al final d'aquesta setmana s'entrega la primera activitat: projecte de recerca</i>
10/10	Classe teòrica: observació Plantejament de la fase dos del projecte	Activitat grupal: preparació de l'exercici d'observació
17/10	Classe teòrica: observació	Activitat grupal: sortida de camp
24/10	Classe teòrica: observació Activitat pràctica: cine etnogràfic	Activitat grupal: observació virtual <i>Al final d'aquesta setmana s'entrega la segona activitat: observació</i>
31/10		Activitat grupal: dinàmica del grup de discussió
7/11	Classe teòrica: entrevista Plantejament de la fase tres del projecte	Activitat grupal: disseny i guió d'entrevista
14/11	Classe teòrica: entrevista	Activitat grupal: l'art d'entrevistar
21/11	Classe teòrica: entrevista	Activitat individual: pràctica d'Atlas.ti
28/11	Classe teòrica: entrevista	Activitat grupal: auto-avaluació de les entrevistes realitzades <i>Al final d'aquesta setmana s'entrega la tercera activitat: entrevista</i>
5/12	Classe teòrica: anàlisi qualitativa Plantejament de la fase 4 del projecte	
12/12	Classe teòrica: anàlisi qualitativa	Activitat individual: pràctica d'Atlas.ti
19/12	Classe teòrica: anàlisi qualitativa Síntesi del curs i plantejament de problemes	Activitat individual: pràctica d'Atlas.ti

- Aplicació de recursos

Per tal de portar a terme les diferents fases del projecte, el projecte ha implicat la introducció de les següents activitats en la pràctica docent de l'assignatura:

- **Formació d'equips de treball.** Es va proposar en la formulació inicial del projecte la formació d'equips de treball estables i de referència a l'inici del curs, des de la primera sessió pràctica, integrats per entre 3 i 4 estudiants, promovent la diversitat de perfils i l'equilibri entre

les tasques que assumiria cada membre del grup. De cada sessió de treball conjunt s'ha establert la redacció sistemàtica d'un acta escrita amb els processos de debat i decisió portats a terme que s'entrega a l'equip docent a través del Campus Virtual i que integra les evidències de l'avaluació continuada de cada fase del projecte. No obstant, des del primer moment l'alumnat va demanar, i la pràctica quotidiana de la dinàmica de la classe així ho va aconsellar, la flexibilització del criteri d'estabilitat grupal, existint durant el curs una certa mobilitat combinada amb l'estabilitat de les persones amb les quals cada estudiant treballa. Aquest factor s'estima, de fet, enriquidor dels resultats del projecte.

- **Dinàmiques de treball grupal.** Com es mostra als calendaris, a cada fase del projecte es realitzen de mitjana dues sessions de dinàmiques de treball grupal:
 - Fase 1: 1.1. Formació de grups i selecció i debat de temes de recerca entre iguals; 1.2. Col·laboració en la cerca de les primeres referències bibliogràfiques.
 - Fase 2: 2.1. Disseny i implementació del treball d'observació i d'una primera sortida de camp; 2.2. Realització d'una pràctica d'etnografia virtual; 2.3. Debat, valoració, millora i autoavaluació dels diaris de camp.
 - Fase 3: 3.1. Disseny dels guions d'entrevista; 3.2. Realització d'una pràctica de grups de discussió; 3.3. Debat, valoració, millora i autoavaluació dels resultats de l'entrevista.
 - Fase 4: 4.1. Validació i autoavaluació de les propostes d'anàlisi.
- **Actes de les sessions grupals.** Les actes de les sessions grupals constitueixen al llarg del curs un dels principals reculls dels avenços dels projectes de recerca i dels processos d'autoavaluació dels aprenentatges pràctics. De cada sessió dels grups de treball s'han aïxecat actes que inclouen la documentació feta servir durant cada activitat. Aquestes actes s'han integrat en cada fase a les evidències d'avaluació dels participants. De totes aquestes evidències destaquen sobretot les dues actes d'auto-avaluació generades al final de la Fase 2 (observació) i de la Fase 3 (entrevista), de gran utilitat per a la millora del producte final presentat per cada estudiant al final de cadascuna de les fases.
- **Articulació de les sessions entre els grups de treball i el grup de classe.** S'ha procurat mantenir el dinamisme de l'activitat grupal dins d'una mateixa sessió de classe de 2 hores articulant els temps de treball en grup i els moments de posada en comú dins del grup global de classe.
- **Documentació amb instruccions per a la realització de cada activitat i criteris clars d'avaluació publicats abans de cada entrega.** La documentació amb les instruccions per a la realització de cada activitat es posa a disposició de l'alumnat a través del campus virtual i conté tot el detall de l'activitat que s'ha de realitzar dins de cada fase i per a cada sessió de treball grupal. També s'especifiquen amb anterioritat, en el mateix document, els criteris i les puntuacions de cada apartat de l'avaluació.

- **Canvis en el projecte**

El projecte plantejava un ventall tan ampli d'activitats a dur a terme orientades a potenciar el treball col·lectiu que la dinàmica del desenvolupament del curs ens ha conduït a flexibilitzar algunes tasques i alguns modes d'organització inicialment proposats. Concretament:

- En primer lloc, com ja s'ha indicat, no s'ha seguit amb rigor el manteniment de grups de treball col·lectiu estables, tot i que la dinàmica de treball a classe de l'alumnat ha conduït a mantenir certa estabilitat entre els companys i companyes que es reunien en un mateix grup

per a cada activitat pràctica. Això més que una dificultat s'ha convertit en una oportunitat, ja que ha permès mantenir la dinàmica de treball amb intercanvis més fluïts.

- En relació amb la quantitat i contingut de les activitats grupals, particularment en l'última fase del projecte, la realització d'activitats grupals en aquesta fase s'ha estimat que s'havia de reduir a només una activitat de cooperació en grup per avaluar les propostes d'anàlisi plantejades. El final del semestre és un moment de tensió i dificultat afegida per als estudiants que busquen concentrar-se en els resultats finals de les seves avaluacions més que en els processos d'aprenentatge. Aquesta és la raó per la qual el treball del projecte en la quarta fase d'anàlisi s'ha orientat molt més cap a un treball individual.
- Aquesta última fase consisteix en l'anàlisi de les dades i la preparació de l'informe final de la recerca. Les sessions de treball grupal plantejades s'orientaven inicialment cap a la validació i auto-avaluació de les propostes d'anàlisi i la seva posada en comú per part de tots els grups, activitat que no es va dur a terme. Addicionalment, el projecte de millora docent proposava organitzar una sessió de *presentació del producte* entre iguals, dins dels grups desdoblats, així com una posada en comú de resposta col·lectiva al plantejament inicial del curs, activitat que per falta de temps i les raons ja esmentades tampoc s'ha realitzat.
- El projecte inicial proposava també la realització de presentacions públiques dels avenços de les recerques dels estudiants. Aquestes s'ha realitzat només dins del grup de treball, promovent la presentació i debat entre iguals, així com la posada en comú dins del grup de classe dels avenços de les recerques quan això ha estat possible i només per un nombre limitat de projectes de recerca. El nombre d'estudiants per grup de classe, particularment en el grup de matins, molt més nombrós en termes de matrícula, és, en aquest sentit, el criteri més clarament limitatiu.

- Dificultats

La posada en marxa del projecte d'innovació docent ha estat molt satisfactòria, tenint en compte els canvis donats per la necessitat indicats abans. No obstant, es poden indicar dos dificultats a tenir en compte pel desenvolupament futur de l'assignatura i per a la implementació de propostes de millora similars:

1. La primera dificultat ve donada per la limitació temporal d'un semestre massa curt per integrar l'aprenentatge amb la màxima profunditat possible de les tècniques qualitatives d'investigació social. 15 setmanes, amb freqüents festius, és molt poc temps per dur a terme més activitat grupal i una reflexió més tranquil·la de treballs de recerca que necessitarien més suport per consolidar millor els coneixements adquirits. No obstant, l'alumnat respon activament i positiva a l'exigent dinàmica de treball proposada, amb molt bons resultats acadèmics i un bon nombre de projectes finals de molta qualitat acadèmica, científica i rigor ètic.
2. La principal dificultat trobada el curs 2021-22, que es va intentar resoldre durant el segon curs d'implementació del projecte (2022-23), és la millor integració dels coneixements teòrics amb les activitats pràctiques. Mentre que aquestes despertaven un gran interès per part de l'alumnat, ja que l'avaluació està principalment basada en la pràctica, és sempre un gran desafiament trencar amb la dinàmica magistral de la classe teòrica per la qual és més difícil generar interès, encara que la pràctica no és possible sense la teoria. Així doncs, durant el curs 2022-23 es va treballar, sense cap detriment dels continguts teòrics, en una dinàmica més fluïda de l'explicació teòrica, tot rescatant i integrant millor en la teoria els exemples

desenvolupats durant les classes pràctiques precedents així com els treballs de recerca en curs. El resultat va ser molt positiu i visible, particularment al grup de matins, en el manteniment durant tot el curs d'alts nivells de presència a classe de tot l'alumnat, que solia privilegiar l'assistència, a partir de meitat del semestre, només a les classes pràctiques. En aquest sentit, l'ajustament es pot considerar bastant exitós.

6) AVALUACIÓ, RESULTATS I INTERPRETACIÓ

6.1. Avaluació

En el projecte inicial es van establir els següents indicadors d'avaluació:

- Millora dels resultats de l'avaluació dels aprenentatges, mesurables de manera sistematitzada a través de la introducció del sistema de rúbriques. Aquest indicador cobriria els objectius 1, 2, 6, 7 i 9.
- Respostes als documents i qüestionaris d'autoavaluació individuals i dels grups de treball amb preguntes específiques sobre:
 - o El grau de satisfacció amb les dinàmiques de treball grupal (objectius 4 i 5)
 - o El grau de satisfacció amb el treball personal (objectius 3 i 7)
 - o El grau de millora de la gestió del temps del treball dirigit (objectiu 8)
 - o Valoració dels aspectes positius i millores de l'actuació docent (objectius 9 i 10)
- Increment de la demanda d'avaluació continuada a l'assignatura (objectius 9, 10 i 11)
- Increment de l'assistència a les sessions pràctiques (objectius 4, 5, 8, 10 i 11)
- Reducció de la taxa d'abandonament del Grau de Sociologia durant el 2n curs (objectius 4, 8, 9, 10 i 11)

Els instruments que es van proposar per a l'observació dels indicadors establerts són els següents, amb relació estreta amb les evidències dels avenços del projecte:

- Rúbriques per a l'avaluació dels resultats d'aprenentatge en les entregues individuals parcials del treball que els estudiants que elaboren al llarg del curs
- Actes de les sessions grupals (en les quals es recull el nom dels estudiants que assisteixen a les classes pràctiques).
- Qüestionaris d'autoavaluació individuals i grupals per a cada fase del projecte.
- Qüestionari d'autoavaluació final del curs. A més de les enquestes d'avaluació d'assignatures i professorat, es prepararà un qüestionari propi d'autoavaluació final en la posada en comú de les tasques desenvolupades durant el semestre.
- Observació per part del professorat de les dinàmiques individuals i grupals durant les sessions de treball.
- Enquestes oficials d'avaluació de l'assignatura i el professorat.
- Dades oficials de rendiment acadèmic.

Al llarg del semestre, com s'ha descrit abans, les dinàmiques de treball en equip donen lloc a la producció d'una sèrie de documents amb vocació de servir d'instruments d'avaluació, com ara les actes de les reunions d'equips de treball i els documents d'autoavaluació referits a cada sessió dins de cada fase del projecte.

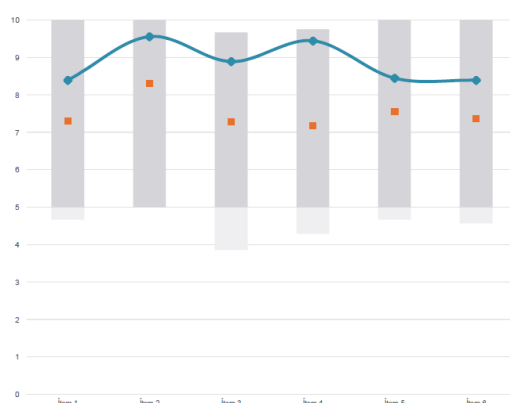
Durant el dos cursos d'execució del projecte s'han anat recollint les informacions corresponents als indicadors assenyalats. S'han adoptat, no obstant, decisions per part de l'equip docent que afecten

a la condició de la informació recollida. D'una banda, es va decidir no canviar el sistema d'avaluació a un sistema de rúbrica, tenint en compte que el sistema d'avaluació ja funcionava prou bé com demostren les taxes de rendiment de l'assignatura ja des del curs 2016-17 i les enquestes de l'alumnat, i donat que es tractava d'un aspecte no necessitat d'una millora substancial. D'altra banda, sent l'equip docent experts en investigació social qualitativa, els indicadors de satisfacció obtinguts són sobretot de caire qualitatiu, ja que els formularis d'auto-avaluació es van dissenyar dins d'aquest context de coneixement.

Els resultats de les enquestes d'avaluació de l'alumnat mostren un grau de satisfacció elevat, durant els dos cursos, amb els objectius docents de l'assignatura, amb taxes de resposta suficientment significatives, que es poden interpretar com a indicadors vàlids de la satisfacció amb la implementació del projecte:

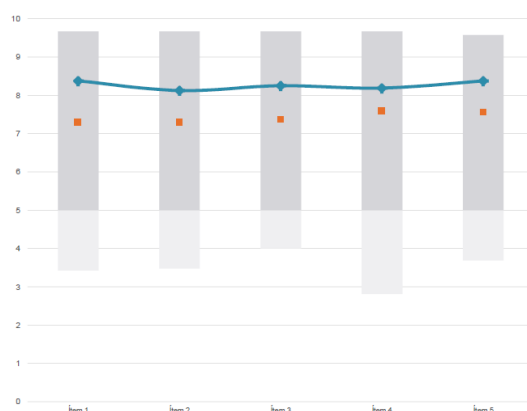
Extracte de l'enquesta curs 2021-22

Gràfic de mitjanes: situació de l'assignatura en el conjunt del grau

Extracte de l'enquesta curs 2022-23

Gràfic de mitjanes: situació de l'assignatura en el conjunt del grau

6.2. Resultats i interpretació

El projecte demostra, durant els dos cursos d'execució, avenços importants en els aspectes següents:

- Opció majoritària per l'avaluació continuada i, per tant, pel seguiment de l'aprenentatge a través de l'elaboració del projecte de recerca durant el curs: de mitjana, un 8% de l'alumnat matriculat al grup de matins va optar per l'avaluació única, sent superior aquesta opció al grup de tardes (15%).
- Increment de la participació de l'alumnat en les sessions pràctiques de l'assignatura, i en les teòriques del curs 2022-23. En aquest apartat també s'ha de distingir entre el grup de matins, on sí que el professorat ha apreciat aquest increment participatiu en comparació amb altres cursos de docència presencial i el grup de tardes, on l'assistència a classe és més escassa per motius de caire més estructural (alumnat treballador, d'una edat més avançada, etcètera)
- Participació entre moderada i alta en les dinàmiques grupals: entorn del 70% dels participants en l'avaluació continuada entrega els diferents formularis i qüestionaris d'auto-avaluació de cada fase del projecte (fases 1, 2 i 3).
- Expressió majoritàriament satisfactòria per part de l'alumnat de la participació en les dinàmiques grupals a través dels formularis d'auto-avaluació i en la utilitat d'aquests en la millora dels seus projectes i treballs de recerca.
- Manteniment dels resultats acadèmics excel·lents de cursos anteriors, amb taxes d'èxit molt elevades i certa millora del rendiment acadèmic en relació amb els dos cursos acadèmics previs al projecte, particularment en el grup de matins, un d'ells amb docència online (2020-21) i l'anterior abans del context de la pandèmia (2019-20).

Qualificacions del curs 2022-23

Grup	Total	Convocatòria 1					
		Hon	Exc	Not	Apr	Sus	NP
Totals	113	6	17	44	34	9	3
A1	85	5	14	32	27	4	3
C1	28	1	3	12	7	5	0

Qualificacions del curs 2021-22

Grup	Total	Convocatòria 1					
		Hon	Exc	Not	Apr	Sus	NP
Totals	119	6	12	39	52	8	2
A1	73	4	12	23	29	4	1
C1	46	2	0	16	23	4	1

Qualificacions del curs 2020-21

Grup	Total						
		Hon	Exc	Not	Apr	Sus	NP
Totals	129	7	14	45	46	9	8
A1	80	4	12	29	27	7	1
C1	49	3	2	16	19	2	7

Qualificacions del curs 2019-20

Grup	Total						
		Hon	Exc	Not	Apr	Sus	NP
Totals	134	5	13	50	50	14	2
A1	90	4	3	30	38	14	1
C1	44	1	10	20	12	0	1

7) VALORACIÓ DE L'EXPERIÈNCIA

Considerem que els resultats obtinguts fan clarament viable i recomanable l'aplicació del nostre plantejament docent.

Entre les activitats de difusió de la iniciativa de millora es va presentar la ponència "*Learning qualitative social research methods through the development of a research project*" a la 2nd International Conference in Experiences in Active Learning in Higher Education (ICEALHE), celebrada virtualment a la Facultat d'Economia i Empresa de la Universitat de Barcelona el 5 de novembre de 2021.

Per part de l'equip docent, la valoració global de l'experiència és satisfactòria, i fins i tot suscita la necessitat de continuar implementant millores significatives a una docència que ja conté indicadors bastant positius del seu funcionament.

Per la part de l'alumnat, més enllà de la seva satisfacció expressada a través dels formularis d'auto-avaluació i les enquestes, l'intercanvi directe disminueix la distància entre l'alumnat i el professorat i, en aquest sentit, les impressions han estat, curs rere curs, molt positives, ben valorades, a més de molt constructives.